

Spis treści

Wprowadzenie	5
Historia prześladowań. Zestawienie chronologiczne	15

Część pierwsza

STEREOTYPY PRZEŚLADOWAŃ

Rozdział I	
Konsensus obywatelski a wolność słowa	25

Archetyp sokratejski: skandal prześladowanego mędrca – Zbrodnia Sokratesa i antyczna definicja przestępstwa religijnego – Tradycja prowokacji – Względność zbrodni religijnej: proces Arystotelesa – Intelektualista i władca: stawka wolności słowa – Ofiary własnej otwartości: „męczennicy aleksandryjscy”.

Rozdział II	
Religia, sekty i prawo do stowarzyszania się	55

Skandal roku 415 w Atenach: prowokacja religijna grup dewiacyjnych – „Ścigani przez prawodawstwo”: zbrodnia nie do przedstawienia – Znaleźć kozła ofiarnego: sprawa Andocidesa (399) – Sekty i stowarzyszenia legalne: przykład szkół filozoficznych – Polowanie na czarownice w Atenach w IV wieku – Orficko-bachiczny amalgamat – Stereotyp sprawy bachanaliów w Rzymie (186) – Jurysprudenceja w czasach Cesarstwa: rygor prawny i dowolność.

Rozdział III	
Mniejszości etniczne i wyznaniowe: odczuwanie odmienności	92

Pojawienie się religii wschodnich: fenomen migracyjny i peryferyjny – Ekspresja partykularyzmów wyznaniowych – Kwestia autoryzacji legalnej w Atenach – Objęcie kontrolą aktów kultowych – Efekty lokalnej konkurencji – „Uniemożliwianie” kultu – Prześladowania a prozelityzm – Cena tolerancji.

Rozdział IV	
Pluralizm, unifikacja, nietolerancja: antyczny antyjudajizm	124

Pojawienie się literatury prześladowań – Antioch IV: biblijny archetyp prześladowcy – Prototyp prześladowania w państwie wieloetnicznym – Bierny opór i jego klęska

- Czynny opór i jego ambiwalencje - Kompromis polityczny i status wyjątkowy - Latentne ryzyko prześladowania.

Część druga

WYNALEZIENIE MĘCZENSTWA

Rozdział V

Męczennicy żydowscy i herosi greccy.....157

- „Piękna śmierć” Greków - Znaczenie i wartość męki - Śmierć jako przejście: antropologia i teologia zmartwychwstania - Hańbiąca męka jako śmierć heroiczna Żyda - Paradoksalne postacie heroiczne - Myśleć o heroizmie w rodzaju żeńskim.

Rozdział VI

Kultura męczeństwa: tradycje i ich aktualizacja178

- Rzym: budowa tradycji biblijnej - Azja: od jednej apokalipsy do drugiej - Aleksandria, obserwatorium interakcji - Trudności z odbudową tradycji: Czwarta Księga Machabejska - Konteksty prześladowań w Antiochii - Od zhellenizowanego Orientu do rzymskiej Afryki - Prorok, męczennik i natchniony: siła obrazów.

Rozdział VII

Zasmakowanie w śmierci209

- Od śmierci poniesionej do śmierci dobrowolnie przyjętej - Wyjść na spotkanie śmierci - Sprowokować śmierć - Śmierć dobrowolna i samobójstwo: debata na temat męczeństwa - Efekt „wciągnięcia” - Emulacja i duch agonistyczny: z jednej kultury do drugiej - Ogień: kara, oczyszczenie i próba - Od męczeństwa do ascezy: debata nad autentycznym świadectwem - Od poszukiwania śmierci do uchylania się.

Rozdział VIII

Sukces w mediatyzacji poszczególnych postaci243

- Identyfikacja grupowa - Rozbicie rodzin - Presja środowiska notablów - Biskup i wyznawca - Mediatyzacja wartości chrześcijańskich - Społeczna funkcja męczennika.

Część trzecia

RELIGIA, PRAWO I WOLNOŚĆ: CHRZEŚCIJANIE I IMPERIUM

Rozdział IX

Zakaz bycia chrześcijaninem: nieustanne zagrożenie277

- Rola Żydów i napięcie pomiędzy wspólnotami - Agitacja ludowa w miastach Azji i w Lyonie - Rozgrywka miejscowych magistratów - Koziół ofiarny: pożary, kata-

strofy i przemoc miejska – Podstawa prawna prześladowań w Rzymie – Wyjęcie spod prawa przez Senat?

Rozdział X

Obowiązek obywatelski a obowiązkowa praktyka kulturowa.

Zwrot w III wieku312

Przebudowa stosunków między religią a polityką – Nowa percepcja chrześcijaństwa – Prawna definicja „ortopraksji” rytualnej – Niezamierzone skutki edyktu: test identyfikacji chrześcijan – „Przekonać lub ukarać”: przestrzeń manewru lokalnych magistratów – Nieposłuszeństwo obywatelskie: sytuacja bez precedensu.

Rozdział XI

Polityka aktywnych represji i jej alternatywy344

Pierwsza próba rozbicia Kościołów (257) – Pozbawić Kościoły przywódców (258-259) – Przyzwolenie: uznanie legalności wspólnot chrześcijańskich – Przekształcenie kultu imperialnego i pierwsi męczennicy wojskowi (295) – Zderzenie kultur i wojna religijna – Nowa próba rozbicia Kościołów (303-304) – Rozpętanie prześladowań (304) – Przemoc czy wolność: trudna nauka.

Rozdział XII

Po Wielkich Prześladowaniach: eskalacja nietolerancji381

Kilka liczb, kilka zestawień – Biskupi i utrzymanie porządku – Od prześladowania do schizmy – Od schizmy do próby sił: kolejna eskalacja – Czy świat się zmienił? Opór donatystów.

Konkluzja407

Wybór bibliografii416